

ביאורים

פירושי התורה וביאוריה שנמסרו לנו מאת חכמי ישראל במדרשי ההלכה והאגדה, הם התורה שבעל פה המכוונת לאמתה של תורה. לא כל אחד יכול להבין את התורה כרצונו ולעשות בה כשלו. התורה שבכתב ירדה לעולם גנוזה, ובה הלכות רבות וסתרי תורה הלמדים מבין השיטין, אבל דווקא באופן שבו אמרו חז"ל: "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע" וכן הלאה. גם פירוש התורה ניתן בסיני, וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה בסיני [ויקרא רבה פרק כב].

לפיכך במקום שבו נמצאים תלמידי חכמים, משמרי מסורת התורה ופירושה, אין חשש מפני המלעיגים על התורה. תלמידי החכמים שבאותו מקום עומדים על המשמר ומיד יצאו בתוקף נגד אותם רשעים. אך במקום שבו אין מצויים תלמידי חכמים, יבוא פלוני רשע ויעשה בתורה כשלו, ואין פוצה פה ומצפצף כנגדו. לכן מזהיר הרמב"ם את תושבי תימן להרחיק מהם כל מין ורשע, לבל יבלבל אותם וחס ושלום, ויביא אותם להמיר דתם.

וכבר כתב הרמב"ם במקומות רבים (לדוגמה: הלכות דעות פרק ו הלכה א) על חובת האדם לדור במקום שבו יש תורה ותלמידי חכמים. וכך כתב באיגרת השמד (ראה יום כו כסלו): "וכבר הזהירונו רבותינו ז"ל שלא ידור אדם בעיר שאין בה עשרה צדיקים, ולמדו לזה מסדום, דכתיב: 'אולי ימצאון שם עשרה, ויאמר לא אשחית בעבור העשרה' [בראשית יח, לב]".

ממקור זה למדנו שלא רק שתלמידי החכמים שומרים על הצביון של העיר, אלא יש מכווח שמירה סגולית על בני העיר. מכאן סיבה נוספת ליהודים שנמצאים בימינו עדיין בארצות תבל לעשות מאמץ ולעלות לארץ ישראל, שבה מצויים רובם ככולם של תלמידי החכמים שבדור.

הרחבות

• אמונת בני הנעורים

אם יש שתקע אֶחָד מֵהֶם שֵׁם - יִפְסִיד הַכֹּל, וְיִקְלַק אֲמוֹנַת בְּנֵי הַנְּעוּרִים וְלֹא יִמָּצְאוּ מִצִּיל. הרמב"ם מדגיש שיש להשגיח במיוחד על חינוך בני הנעורים. הילדים מושפעים מאוד מההתנהגות של הוריהם. כך מסופר בגמרא: "מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה, והלכה ונשאת לסרדיוט אחד ממלכי יוונים. כשנכנסו יוונים להיכל היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח, ואמרה: לוקוס לוקוס (- זאב זאב), עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל ואי אתה עומד עליהם בשעת הדחק! וכששמעו חכמים בדבר קבעו את טבעתה, וסתמו את חלונה... משום ברתיא קנסינן ליה לדידיה? (- האם משום שבתו אינה נוהגת כשורה, יקנסו את אביה?) אמר אביי: אין, כדאמרי אינשי: שותא דינוקא בשוקא, או דאבוה או דאימיה (- ילד אומר את מה ששמע מהוריו) [סוכה נו:]. הרב זאב קרוב מסביר שהילדים לא רק לומדים מההורים את הדברים שאותם הם אומרים, אלא מושפעים בעיקר מעצם הדוגמה האישית של ההורים לילדיהם: "כוח ההשפעה הראשון במעלה הוא הדוגמה האישית, שהיא מפגשו של הילד עם החיים. הדיבור הוא רק אחד מכוחות החיים ואילו הדוגמה האישית מקיפה את האדם בכללו. לא בכדי אמרו חז"ל 'גדול שימושה של תורה יותר מלימודה' [ברכות ז:]. שעיקר החינוך וההשפעה על המתחנך... [הינון] בעיקר זרם החיים שעובר מהמחנך למתחנך" [בנחת רוח, עמ' 33-35].

היהורו
מהכופרים
בתורה שבעל פה

וממה שצריך שתדעוהו, כי כמו שאין תוספת והסרוך בכתוב בתורת משה - כן בפרושה המקבל, והוא שקבלנו מחכמינו ז"ל, והיא תורה שבעל פה. והיו נשקרים ומשגיחים שלא ישתקע אצלכם אחד המינים, מהרה יאבדו, ויהיה לכם קשה מכל שמד. לפי שכאן בארץ הזאת, כמו שתדעו, היא ארץ חכמים ותלמידים ומדרשות, ודברים משפלים, ואנחנו מעירים על טעיותיהם ובודותיהם והבליהם בכל עת. ואתם שם באותם הקצוות, עם היותכם חכמים וגבורים בתורה ובמעשים טובים - מתי מספר אתם, ה' ירבה מספרכם, ויקרב עת קבוצתם וקבוץ אמתנו, ואם ישתקע אחד מהם שם - יפסיד הכל, ויקלקל אמונת בני הנעורים, ולא ימצאו מציל, ולכן היו נזהרים מהם. ודעו כי דמים מתר מן הדין, לפי שהם מכזבים ובואת משה רבנו האומר בשם ה': "על פי התורה" [גוי] (דברים יז, יא), ויטענו ההפלגה באמונה בדברו בחצפה ובעזות, כמו שיאמרו הישמעאלים והאדומים שהם מאמינים בנבואתו, ויפסידו תורתו ויבטלוה, ויהרגו מאמיניה והמחזיקים בה, הם ומתעם כאחד. וזה מה שראינו גם כן שראוי להעיר עליו ולגדל עליו הקטנים, לפי שהוא יסוד אמונה.

וְדַבְּרִים - של המינים. כִּי דָמָם מִתָּר - הריגתם. עַל פִּי הַתּוֹרָה וכו' - על פי פירושה של חכמי התורה. וְהָאֲדוּמִים - הנוצרים.

לעילוי נשמת עזר בן מייסה אנקרי ז"ל

